

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Article

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน ตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน
ในจังหวัดมหาสารคามPotential development model to Good Pharmacy Practice of modern pharmacy
entrepreneurs in Maha Sarakham Provinceเกษียร นวนน่วม¹, รุ่งเรือง แสนโกษา², ขวัญชัย นุชกลาง³
Kasian Nuannuam¹, Rungrueang Sankosa², Kwanchai Nuchklang³

บทคัดย่อ

บทนำ : การคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์ยา เป็นบทบาทหน้าที่ของวิชาชีพเภสัชกรรม โดยเฉพาะเภสัชกรผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการร้านยา จึงมีหน้าที่ให้บริการและคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาแก่ผู้ป่วยและประชาชนทั่วไปที่มาใช้บริการ เช่น ร้านขายยาแผนปัจจุบัน ในศูนย์การค้า หรือร้านขายยาแบบ Chain Store เป็นต้น อย่างไรก็ตามเภสัชกรมักจะเป็นผู้ดำเนินการและเป็นเจ้าของในรูปแบบต่างๆ โดยอาจดำเนินการอิสระหรือลักษณะรวมกันและเป็นผู้ประกอบการ จึงควรมีการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานร้านยาภายใต้วิธีปฏิบัติทาง เภสัชกรรมชุมชนให้มีมาตรฐานและบริการที่มีคุณภาพ ทำให้ผู้ใช้ยามีความปลอดภัย

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษากระบวนการสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference : FSC) ในการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) ตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในจังหวัดมหาสารคาม วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน และ 3) สร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) ตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในจังหวัดมหาสารคาม

วิธีวิจัย : เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed method Research) ระยะที่ 1 วิธีวิจัยเชิงคุณภาพประยุกต์ใช้เทคนิคการสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference : FSC) ในกลุ่มเป้าหมายผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย 1) และระยะที่ 2 วิธีวิจัยเชิงปริมาณศึกษาในประชากรร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) ในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 128 ร้าน ในพื้นที่ 13 อำเภอ ระยะเวลาศึกษา ระหว่าง ตุลาคม 2561 – กันยายน 2565

¹เภสัชกรชำนาญการ กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม

²นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม

³เภสัชกรชำนาญการ กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม

ผลการศึกษา : กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจและมีความต้องการให้หน่วยงานที่กำกับดูแลส่งเสริมพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ ในภาพรวมระดับมาก ร้อยละ 96.34 โดยให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมกับการสร้างอนาคตร่วมกัน ร้อยละ 100.00 กลุ่มเป้าหมายได้ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในอดีตเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและคาดหวังสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต และกำหนดแนวทางรวมทั้งข้อตกลงร่วมกันเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการฯ ให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และผลวิจัยในกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 67.10 เพศชาย ร้อยละ 32.90 อายุเฉลี่ย 40.20 (SD = 10.56) มีเภสัชกรผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ประจำ ณ สถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตลอดเวลาที่เปิดทำการ ร้อยละ 75.56 และร้อยละ 92.00 มีความพร้อมในการปฏิบัติตามมาตรฐาน GPP ส่วนผลประเมินการปฏิบัติตามวิธีทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในภาพรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ระดับดี ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 1.73 (SD = 0.34) โดยมีคะแนนผลการประเมินภาพรวมผ่านเกณฑ์ระดับดี (ระดับ 2) ร้อยละ 82.80 รองลงมา มีคะแนนผลการประเมินอยู่ในเกณฑ์พอใช้ (ระดับ 1) ร้อยละ 13.20 และคะแนนผลการประเมินอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง ร้อยละ 4.00 ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน ในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ ปัจจัยด้านการมีเภสัชกรผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ประจำ ณ สถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตลอดเวลาที่เปิดทำการ ปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับกฎหมาย ประกาศและข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลงของหน่วยงานภาครัฐ ปัจจัยด้านการใช้งบประมาณที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาร้านขายยาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP ปัจจัยด้านจรรยาบรรณของวิชาชีพหรือจิตสำนึกของเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำร้านขายยา และปัจจัยด้านการบริการให้คำปรึกษาแนะนำและสื่อสารกับผู้บริโภคหรือลูกค้าที่มาใช้บริการเป็นอย่างดีและมีความพึงพอใจโดยตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 6 ตัวแปร มีอำนาจในการพยากรณ์หรือสามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน ในจังหวัดมหาสารคาม ได้ ร้อยละ 50.90 ($R^2 = 0.509$, $P < 0.05$) และนำสมการพยากรณ์ไปสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยา แผนปัจจุบัน (ขย 1) ตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในจังหวัดมหาสารคาม

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาศักยภาพ, วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน, ร้านขายยาแผนปัจจุบัน

Abstract

Background : The roles and duties of the community pharmacy profession in providing services and protecting the drug welfare of patients and the general public such as row-house pharmacies, pharmacies in shopping centers, chain stores pharmacies, etc. However, modern pharmacists tend to operate and own modern pharmacies in various forms, which may operate independently or in the form of a combination of pharmacists.

Objectives : Thus, this research aims to study the process of the Future Search Conference (FSC) in developing the potential of modern pharmacy entrepreneurs according to good pharmacy Practice (GPP), Maha Sarakham Province. Analyze the factors that affect assessment results based on good pharmacy Practice (GPP) of modern pharmacies. And Create a potential development model for modern pharmacy entrepreneurs based on Good Pharmacy Practice (GPP) in Maha Sarakham Province.

Method : It is mixed-method research. Phase 1 Qualitative Research Methods It is an application of the Future Search Conference - FSC in the target group of modern pharmacy entrepreneurs in the target group of modern pharmacy entrepreneurs. through group discussions and brainstorming To determine the potential development guidelines for modern pharmacy entrepreneurs, totaling 82 people. Phase 2 Quantitative Research Methods A study of the population of 128 modern pharmacies in Maha Sarakham Province.

Result : The results show that the target audience is satisfied and wants regulators. Promote and develop entrepreneurial potential. Overall, it was at a high level of 96.34%. Emphasize and participate in the process of Future Search Conference 100%. The sample group jointly analyzed the good pharmaceutical practice (GPP) situation in the past, compared it with the current situation, and expected things to happen in the future. And set guidelines and agreements together to develop the potential of entrepreneurs to strictly comply with the law. And the research results of the sample group were 67.10% males, 72.90%, mean age 40.20 (SD = 10.56). There is a pharmacist in the shop selling modern medicines during business hours 75.56%. Readiness to comply with GPP standards, 92.00%. The assessment results of good pharmaceutical practice (GPP) overall have the mean scores at a good level with the mean equal to 1.73 (SD=0.34). The scores passed the evaluation criteria of 82.80 percent, with an assessment score at a good level (level 2), followed by a fair score (level 1) 13.20 percent and the assessment score is in the criteria that need improvement 4.00 percent. Factors Affecting Good Pharmaceutical Practices (GPP) Assessment Results of Modern Pharmacy. In Maha Sarakham Province, including the gender factor, Factors of having a pharmacist stationed at the place where modern medicines are sold all the time, Factors related to agencies have support for the law, Announcement and changed terms. Factoring in the use of higher pharmacy budgets to develop pharmacies to meet GPP standards. Factors of professional ethics or conscience of pharmacists who

operate in pharmacies. Factors in giving advice and communicating with consumers or customers who come to receive services at the pharmacy are good and satisfied. All 6 predictor variables had predictive power or could explain the variance of the assessment scores based on the Good Pharmaceutical Practices (GPP) of modern pharmacies. In Maha Sarakham Province, 50.90% ($R^2 = 0.509$, $P < 0.05$). And using the forecasting equation to create a model for developing the potential of modern pharmacy entrepreneurs (Khor 1) according to the Good Pharmaceutical Practices (GPP) in Maha Sarakham Province.

Keywords : Potential Development Model, Good Pharmacy Practice, Modern Pharmacy

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้ออกกฎกระทรวงการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน พ.ศ. 2556 ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2556 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 25 มิถุนายน 2557 เป็นต้นมา มีผลบังคับให้ร้านขายยาแผนปัจจุบัน ซึ่งเป็นหน่วยบริการทางสาธารณสุขหน่วยหนึ่งซึ่งช่วยในการให้คำปรึกษาเรื่องยา ขายยาให้กับผู้เจ็บป่วยเบื้องต้น เป็นธุรกิจบริการที่มีกฎหมายควบคุม การเปิดให้บริการต้องขอใบอนุญาต ขายยา ผู้ขอใบอนุญาตจะต้องมีเภสัชกรที่มีใบประกอบวิชาชีพเภสัชกรรมเป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ ปัจจุบันมีการกำหนดมาตรฐานร้านยาโดยสภาเภสัชกรรม มีการประเมินร้านขายยา และให้การรับรองเมื่อมีคุณสมบัติตามมาตรฐาน ต่อมาเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ได้มีประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดระยะเวลาผู้รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน และผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ ต้องปฏิบัติตาม กฎกระทรวงการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน พ.ศ. 2556 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนพิเศษ 215ง วันที่ 31 สิงหาคม 2560)⁽¹⁾ กำหนดให้ผู้รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ก่อนวันที่กฎกระทรวงมีผลใช้บังคับ (ได้รับอนุญาตก่อนวันที่ 25 มิถุนายน 2557) จะต้องปฏิบัติตามหลักวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (Good Pharmacy Practice : GPP) ภายในระยะเวลาที่กำหนด 3 ช่วงเวลา เพื่อใช้พิจารณาประกอบคำขอต่ออายุใบอนุญาตโดยต้องปฏิบัติภายในการต่ออายุสิ้นปี ในช่วงบันได GPP ขั้นที่ 1 ต้องปฏิบัติภายในการต่ออายุสิ้นปี 2561 บันได GPP ขั้นที่ 2 พ.ศ. 2563 และบันได GPP ขั้นที่ 3 พ.ศ. 2565 ตามลำดับ⁽²⁾ ทั้งนี้ ผู้รับอนุญาตที่ไม่ผ่านการประเมินตามหลักวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (Good Pharmacy Practice : GPP) จะไม่ได้รับการต่ออายุใบอนุญาตฯ ตามกฎกระทรวงการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน พ.ศ. 2556 ข้อ 16 (2) และตามประกาศ

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผ่านการตรวจประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมสถานที่ขายยา ที่ผ่านการตรวจประเมิน จะต้องไม่พบข้อบกพร่องร้ายแรง (Critical defect) และคะแนนเฉลี่ยในแต่ละหมวดต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 กรณีไม่ผ่านการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนหรือมีการยกเลิก การรับรองเป็นร้านยาคุณภาพ ผู้รับอนุญาตจะต้องรีบดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อขอรับการประเมินใหม่ ภายในระยะเวลา 45 วัน และต้องแสดงเหตุผลตลอดถึงการแก้ไขข้อบกพร่องนั้นต่อผู้อนุญาต เพื่อประกอบการพิจารณาต่ออายุใบอนุญาตขายยา⁽³⁾

จากการศึกษาสถานการณ์การบังคับใช้กฎหมายตามหลักวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ที่ผ่านมาผู้ประกอบการร้านยาแผนปัจจุบัน ประเภท ข.ย.1 ที่ไม่มีสาขาส่วนใหญ่มีความพร้อมต่อการตรวจประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ขั้นที่ 2 และมีความตั้งใจที่จะดำเนินธุรกิจร้านยาต่อไป⁽⁴⁾ และผู้ประกอบการร้านยาคือเจ้าของร้านยาทั้งที่เป็นเภสัชกรและไม่เป็นเภสัชกรเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจที่จะพัฒนาร้านและปฏิบัติตามหลักวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP)⁽⁵⁾ โดยเฉพาะการให้บริการทางเภสัชกรรม ตามหน้าที่ที่กฎหมายว่าด้วยยาและกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเภสัชกรรมในร้านขายยาต้องปฏิบัติโดยเภสัชกรและหากมีการส่งมอบยาอันตรายยาควบคุมพิเศษ ให้กับผู้มารับบริการเฉพาะราย ต้องกระทำโดยเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการเท่านั้นพร้อมให้คำแนะนำตามหลักวิชาการและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ⁽⁶⁾ โดยแนวทางการปฏิบัติของเภสัชกรในร้านยาต้องตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการและให้การดูแลผู้ป่วยอย่างดีที่สุด โดยเฉพาะบทบาทของเภสัชกรผู้มีหน้าที่ประจำร้านยาเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ตามหลักวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ใน 4 ด้าน คือด้านการบริหารจัดการยา

และผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ ด้านการให้การ รักษาด้วยยาอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการดำรงไว้ ซึ่งความเป็นมืออาชีพและด้านการมีส่วนร่วม พัฒนาระบบการดูแลสุขภาพและสาธารณสุข⁽⁷⁾ ซึ่งผู้ประกอบการร้านยาควรปฏิบัติตามเกณฑ์ บันได GPP ขั้นที่ 3 ให้แล้วเสร็จภายในเดือน มิถุนายน 2565 เพื่อต่ออายุใบอนุญาต ณ สิ้นปี 2565

จังหวัดมหาสารคาม มีร้านขายยา แผนปัจจุบัน (ขย.1) ที่ได้รับอนุญาตและผ่านเกณฑ์ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนด เกี่ยวกับสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมาย ว่าด้วยยา พ.ศ.2557 (Good Pharmacy Practice) จนถึง ณ วันที่ 31 มกราคม 2565 จำนวน 128 ร้าน ซึ่งจากผลการศึกษาการประเมินวิธีการปฏิบัติที่ดี ทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในสถานที่ขายยา แผนปัจจุบัน (ขย.1) ของผู้ประกอบการร้านขายยา แผนปัจจุบัน จังหวัดมหาสารคาม หลังการบังคับ ใช้กฎหมายเมื่อปีงบประมาณ 2562 เมื่อสิ้นปีต่อ อายุใบอนุญาตบันได ขั้นที่ 1 (2561)⁽⁸⁾ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) ในจังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่ มีคะแนน ผลการประเมินอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง ร้อยละ 42.55 (40 ร้าน) รองลงมามีคะแนนผลการประเมิน อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 36.17 (34 ร้าน) และมี คะแนนผลการประเมินอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 21.28 (20 ร้าน) ซึ่งสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด มหาสารคาม ได้ดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 และฉบับที่ แก้ไขเพิ่มเติม ตามมาตรา 17 วรรคสอง กำหนดให้ การขอต่ออายุใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ กฎกระทรวงการขออนุญาตและการออกใบอนุญาต ขายยาแผนปัจจุบัน พ.ศ.2556 ข้อ 16 (2) กำหนดให้ ผู้อนุญาตขายยา จะพิจารณาไม่ต่ออายุใบอนุญาต ขายยา เมื่อปรากฏว่าร้านขายยาไม่ผ่านการตรวจ ประเมินสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามวิธีปฏิบัติ ทางเภสัชกรรมชุมชนอาจไม่ได้รับการต่ออายุ ใบอนุญาตได้ ดังนั้นเพื่อส่งเสริมให้ร้านขายยา

แผนปัจจุบันในจังหวัดมีการพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน ภายใต้อำนาจปฏิบัติทางเภสัชกรรม และยกระดับให้มี มาตรฐานและบริการที่มีคุณภาพ ตอบสนองสิทธิ ของผู้บริโภคและผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ผู้ใช้อย่ามีความปลอดภัย ในการใช้ยามากขึ้น โดยหลักการของ GPP คือ หลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการบริการทางเภสัชกรรม ชุมชนซึ่งเป็นหลักสากลในการดำเนินการทาง เภสัชกรรมชุมชนของร้านขายยา ซึ่งเป็นมาตรฐาน ในการปฏิบัติงานตามข้อกำหนดของจรรยาบรรณ แห่งวิชาชีพ รวมถึงเป็นการจัดการสถานที่ ปฏิบัติการทางเภสัชกรรมชุมชน ซึ่งการปฏิบัติตาม วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้าน ขายยาจะเป็นหลักประกันให้ประชาชนที่ได้รับ บริการจากร้านขายยาที่มีคุณภาพ ได้รับความ ปลอดภัยในการใช้ยา

ดังนั้น จึงมีความสนใจที่จะศึกษา รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ ร้านขายยาแผนปัจจุบัน ตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรม ชุมชน ในจังหวัดมหาสารคามเพื่อเตรียมความ พร้อมร้านขายยาแผนปัจจุบันที่จะต้องรองรับกรณี ปฏิบัติไม่ผ่านเกณฑ์ในมาตรฐาน GPP ครบทุก มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด และยังใช้เป็น ต้นแบบในการพัฒนาร้านขายยาแผนปัจจุบันอีก รูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจจะได้นำไปใช้ ประโยชน์ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างอนาคต ร่วมกัน (Future Search Conference : FSC) ใน การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผน ปัจจุบัน (ขย.1) ตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรม ชุมชน (GPP) ในจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการ ประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน ในจังหวัดมหาสารคาม
3. สร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพ ผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) ตามวิธีปฏิบัติที่ดีทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ใน จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเกษตรกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน ในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่

- 1) ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล
- 2) ปัจจัยด้านการมีเกษตรกรผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ประจำ ณ สถานที่ขายยาแผนปัจจุบัน ตลอดเวลาที่เปิดทำการ
- 3) ปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับกฎหมาย ประกาศและข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลงของหน่วยงานภาครัฐ
- 4) ปัจจัยด้านการใช้งบประมาณที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาร้านยาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน
- 5) ปัจจัยด้านการบริการให้คำปรึกษาแนะนำและสื่อสารกับผู้บริโภคหรือลูกค้าที่มารับบริการเป็นอย่างดีและมีความพึงพอใจ
- 6) ปัจจัยด้านจรรยาบรรณของวิชาชีพหรือจิตสำนึกของเกษตรกรผู้มีหน้าที่ประจำร้านยา

วิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยพัฒนาแบบผสมวิธี (Mixed method Research) โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายอย่างจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันตามวิธีการวิจัย ทั้งจากกลุ่มเป้าหมาย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดวิธีดำเนินการดังนี้

ระยะที่ 1 วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ ในกลุ่มเป้าหมายผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน จำนวน 82 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ประกอบการร้าน

ขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) จากทั้ง 13 อำเภอ ในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) วิเคราะห์สถานการณ์วิธีปฏิบัติทางเกษตรกรรมชุมชน (GPP) ในอดีตเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและคาดหวังสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ตามกรอบการวิเคราะห์ FSC วิธีปฏิบัติที่ดีทางเกษตรกรรมชุมชน (GPP) แล้วสร้างสมมติฐานเชิงปฏิบัติการ

ระยะที่ 2 วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยสำรวจข้อมูลในประชากรและกลุ่มตัวอย่างร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ในจังหวัดมหาสารคาม จากประชากรร้านขายยา 128 ร้าน เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเกษตรกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน และสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ตามวิธีปฏิบัติที่ดีทางเกษตรกรรมชุมชน (GPP) ในจังหวัดมหาสารคาม โดยดำเนินการสำรวจข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ภายหลังการวิจัยระยะที่ 1 เป็นเวลา 3 เดือน การวิจัยครั้งนี้ เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือน เมษายน 2565 ถึงเดือน พฤศจิกายน 2565

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ศึกษาในกลุ่มกลุ่มเป้าหมายผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย. 1) จำนวน 82 คน เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

ระยะที่ 2 ศึกษาในประชากรและกลุ่มตัวอย่างร้านขายยา แผนปัจจุบัน จำนวน 128 ร้าน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน⁽⁹⁾ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 ร้าน แล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากสัดส่วนของหน่วยตัวอย่างที่คำนวณได้จากประชากรร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ในแต่ละอำเภอแล้วเลือกตัวอย่างโดยสุ่มจับสลากกลุ่มตัวอย่างร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ในแต่ละอำเภอ กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญของร้าน

ขายยาแผนปัจจุบัน ได้แก่ ผู้รับอนุญาตหรือเภสัชกร ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในร้านขายยาที่เป็นหน่วยตัวอย่าง จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยระยะที่ 1 ใช้กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นเครื่องมือการวิจัย ซึ่งประยุกต์ใช้เทคนิควิเคราะห์การสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference : FSC)⁽¹⁰⁾ โดยการสนทนากลุ่มและระดมสมอง เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบบันทึก แบบสังเกต แบบฟอร์มการวิเคราะห์ FSC การบันทึกเสียงและบันทึกภาพ กระบวนการประชุมฯ

การวิจัยระยะที่ 2 โดยใช้แบบสอบถามและแบบประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ที่ประยุกต์ใช้ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เป็นเครื่องมือการวิจัยแบ่งเป็น 4 ตอนๆ ที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และเติมข้อความ จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามมาตรฐาน GPP ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ลักษณะแบบสอบถามความคิดเห็นเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความคิดเห็น เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับมาก (3) ปานกลาง (2) และน้อย (1) จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 3 แบบประเมินประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ลักษณะแบบประเมินการปฏิบัติที่ดีกำหนดค่าคะแนนเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี (2) พอใช้ (1) และ ต้องปรับปรุง (0) จำนวน 5 หมวด 39 ข้อ และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ลักษณะคำถามแบบเติมข้อความ จากนั้นนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ภายหลังการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการโดยกระบวนการวิเคราะห์ FSC เป็นเวลา 3 เดือน โดยวิธีการประสาน ทำหนังสือ

แจ้งการสำรวจข้อมูล ไปยังร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) แต่ละแห่งที่เป็นหน่วยตัวอย่าง ในฐานะนักวิจัยและพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ดำเนินการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จนครบตามจำนวนหน่วยตัวอย่างเพื่อประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับค่าเฉลี่ยที่ตั้งไว้⁽¹¹⁾ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณหรือการวิเคราะห์ค่าถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ และสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในจังหวัดมหาสารคาม โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญของร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ได้แก่ ผู้รับอนุญาตหรือเภสัชกรผู้ปฏิบัติหน้าที่ในร้านขายยาที่เป็นหน่วยตัวอย่าง

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1.1) ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ประเภทกลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลสำคัญ ความต้องการได้รับส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพความรู้และวิชาการ และความพร้อมในการปฏิบัติตามมาตรฐาน GPP
- 1.2) ปัจจัยด้านการมีเภสัชกรผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ประจำ ณ สถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตลอดเวลาที่เปิดทำการ
- 1.3) ปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับกฎหมาย ประกาศและข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลงของหน่วยงานภาครัฐ
- 1.4) ปัจจัยด้านการใช้งบประมาณที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาร้านยาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

1.5) ปัจจัยด้านการบริการให้คำปรึกษาแนะนำและสื่อสารกับผู้บริโภคหรือลูกค้าที่มาใช้บริการเป็นอย่างดีและมีความพึงพอใจ

1.6) ปัจจัยด้านจรรยาบรรณของวิชาชีพหรือจิตสำนึกของเภสัชกรผู้มีหน้าที่ประจำร้านยา

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติที่ดีทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) ในจังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 5 หมวด คือ หมวดที่ 1 สถานที่ขายยาแผนปัจจุบัน หมวดที่ 2 อุปกรณ์ หมวดที่ 3 บุคลากร หมวดที่ 4 การควบคุมคุณภาพยา และหมวดที่ 5 การปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 จัดกลุ่มข้อความสรุปประเด็นสาระสำคัญ จัดหมวดหมู่ตีความ และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนวิธีวิจัยเชิงปริมาณในระยะที่ 2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามตัวแปรปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติที่ดีทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.) ที่เป็นหน่วยตัวอย่างทั้งหมดมาตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้อง แล้วให้ความหมายในรูปรหัส (Coding Form) และบันทึกคะแนนแต่ละข้อของผลการประเมินที่ได้ ลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและใช้สถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับค่าเฉลี่ยที่ตั้งไว้

2) สถิติวิเคราะห์ ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบันในจังหวัดมหาสารคาม

โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient : r) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis : R) หรือการวิเคราะห์ค่าถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ กำหนดความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แล้วนำสมการพยากรณ์ค่าถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณของตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบันสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) ตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในจังหวัดมหาสารคาม

ผลการศึกษา

ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง นำมาประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1) กลุ่มเป้าหมายผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน ที่เข้าร่วมกระบวนการสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference : FSC) ในการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) ตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) มีความพึงพอใจและมีความต้องการให้หน่วยงานที่กำกับดูแล ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 96.34 โดยให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมกับการกระบวนการสร้างอนาคตร่วมกัน ร้อยละ 100.00 โดยได้ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในอดีตเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและคาดหวังสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต และมีแนวทางปฏิบัติที่เป็นข้อตกลงร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้ประกอบการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดตามระยะเวลาที่กำหนดก่อนการประเมินตนเองเพื่อยื่นขอต่ออายุใบอนุญาตในสิ้นปี 2565

2) ผลการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างที่ให้อินพุตข้อมูลสำคัญของร้านขายยาแผนปัจจุบัน พบว่า

ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 67.10 เพศชาย ร้อยละ 32.90 อายุเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 40.20 ปี (SD = 10.56) อายุสูงสุด 75 ปี ต่ำสุด 24 ปี มีเภสัชกรผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ประจำ ณ สถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตลอดเวลาที่เปิดทำการ ร้อยละ 75.56 และร้อยละ 92.00 มีความพร้อมในการปฏิบัติตามมาตรฐาน GPP ส่วนผลประเมิน

ตามวิธีปฏิบัติที่ดีทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในภาพรวม พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับดี มีค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 1.73 (SD = 0.34) โดยมีผลคะแนนการประเมินวิธีการปฏิบัติที่ดีทางเภสัชกรรม (GPP) จำแนกรายหมวด ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวม (n = 100)

เกณฑ์มาตรฐาน GPP	คะแนนผลการประเมิน GPP					
	อยู่ในเกณฑ์ดี (ระดับ 2)		อยู่ในเกณฑ์พอใช้ (ระดับ 1)		เกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง (0)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หมวดที่ 1 สถานที่ขายยาแผนปัจจุบัน	92	92.00	7	7.00	1	1.00
หมวดที่ 2 อุปกรณ์	86	86.00	11	11.00	3	3.00
หมวดที่ 3 บุคลากร	80	80.00	12	12.00	8	8.00
หมวดที่ 4 การควบคุมคุณภาพยา	81	81.00	17	17.00	2	2.00
หมวดที่ 5 การปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน	75	75.00	19	19.00	6	6.00
ภาพรวมเฉลี่ยร้อยละที่ผ่านเกณฑ์		82.80		13.20		4.00
$\bar{X} = 1.73, SD = 0.34, Minimum = 0, Maximum = 2$						

จากตารางที่ 1 ค่าคะแนนผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ในจังหวัดมหาสารคาม ภาพรวม พบว่า คะแนนผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP ที่ผ่านเกณฑ์ ในระดับดี ร้อยละ 82.80 คะแนน ผ่านเกณฑ์ประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP ระดับพอใช้ ร้อยละ 13.20 และคะแนนผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP ที่ต้องปรับปรุง ร้อยละ 4.00 และเมื่อพิจารณาผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP จำแนกรายหมวด พบว่า หมวดที่ 1 สถานที่ขายยาแผนปัจจุบัน มีร้านขายยา แผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ผ่านเกณฑ์ระดับดีสูงสุด ร้อยละ 92.00 รองลงมา

เป็นหมวดที่ 2 อุปกรณ์ ร้อยละ 86 หมวดที่ 4 การควบคุมคุณภาพยา ร้อยละ 81.00 หมวดที่ 3 บุคลากร ร้อยละ 80.00 และหมวดที่ 5 การปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ร้อยละ 75.00 ตามลำดับ

3) ผลวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้าน ขายยาแผนปัจจุบัน ในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) จากตัวแปรพยากรณ์ จำนวน 10 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยลักษณะ ส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ (X1) อายุ (X2) ประเภทกลุ่มเป้าหมายที่ให้

ข้อมูลสำคัญ (X3) ความต้องการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพความรู้และวิชาการ (X4) ความพร้อมในการปฏิบัติตามมาตรฐาน GPP (X5) ปัจจัยด้านการมีเกษตรกรผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ประจำ ณ สถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตลอดเวลาที่เปิดทำการ (X6) ปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับกฎหมาย ประกาศและข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลงของหน่วยงานภาครัฐ (X7) ปัจจัยด้านการใช้งบประมาณที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาร้านยาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน (X8) ปัจจัยด้านการบริการให้คำปรึกษาแนะนำและสื่อสารกับผู้บริโภคหรือลูกค้าที่มาใช้บริการเป็นอย่างดีและมีความพึงพอใจ (X9) ปัจจัยด้านจรรยาบรรณของวิชาชีพหรือจิตสำนึกของเกษตรกรผู้ปฏิบัติหน้าที่ประจำร้านยา (X10) กับผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติที่ดีทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยา

แผนปัจจุบัน (ขย.1) (Y) โดยตัวแปรในระดับกลุ่ม Norminal scale จัดกระทำเป็น ตัวแปรหุ่น (Dummy) และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ด้วยกัน มีค่าระหว่าง 0.104 ถึง 0.598 ซึ่งไม่มี ตัวแปรพยากรณ์คู่ใดมีปัญหาความสัมพันธ์กันเองสูง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ไม่เกินข้อตกลงของการวิเคราะห์ด้วยสถิติ Multiple linear regression analysis ($r < 0.75$) ตัวแปรทั้งหมดจึงเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์ การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ โดยวิธีการเลือกตัวแปรอิสระทุกตัวแปรทั้งตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและไม่มีนัยสำคัญนำเข้าทั้งหมด (Enter Multiple Regression) ผลวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ ปรากฏตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ เพื่อค้นหาตัวแปรพยากรณ์ผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน

Model	R Square (R)	Adjusted R Square (R ²)	SE _{est}	Change Statistics				
				R ² Change	df1	Df2	F Change	Sig. F Change (p)
Enter	.575	.509	.204	.575	5	190	26.572	.001**

Predictors : (Constant), X1, X6, X7, X8, X10, X9

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า .575 กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ .509 เป็นการนำตัวแปรพยากรณ์เข้าสมการพร้อมกันทั้งหมดครั้งเดียว ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกณฑ์ (Y) กับชุดตัวแปรพยากรณ์ อธิบายได้ว่าค่า sig F < .05 แสดงว่าตัวแปรเกณฑ์กับตัวแปรพยากรณ์มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติหรืออาจกล่าวได้ว่าตัวแปรเกณฑ์ Y สามารถอธิบายหรือพยากรณ์ด้วยชุดของตัวแปรพยากรณ์ ทั้ง 6 ตัว (X1, X6, X7, X8, X10, X9) ร่วมกันพยากรณ์ ผลการประเมินตาม วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน ได้ ร้อยละ 50.90 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ มี .204

ตารางที่ 3 แสดงความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ

	Model	SS	df	Mean Square	F	P
1	Regression	.575	5	.115	26.572	.001**
	Residual	4.093	190	.021		
	Total	4.678	195			

a. Predictors : (Constant), X1, X6, X7, X8, X10, X9

b. Dependent Variable : Y

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ (X1) ปัจจัยด้านการมีเภสัชกรผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ประจำ ณ สถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตลอดเวลาที่เปิดทำการ (X6) ปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับกฎหมาย ประกาศและข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลงของหน่วยงานภาครัฐ (X7) และที่ระดับนัยสำคัญ .05 จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านการใช้

งบประมาณที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาร้านขายยาให้ เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP (X8) ปัจจัยด้านจรรยาบรรณของวิชาชีพหรือจิตสำนึกของเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำร้านขายยา (X10) และปัจจัยด้านการบริการให้คำปรึกษาแนะนำและสื่อสารกับผู้ป่วยโรคหรือลูกค้าที่มารับบริการเป็นอย่างดีและมีความพึงพอใจ (X9) แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกณฑ์ (Y) และตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 6 ตัว มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ซึ่งสามารถนำไปสร้างเป็นสมการพยากรณ์ต่อไปได้

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าถดถอยเชิงเส้นพหุคูณแบบปกติของตัวแปรพยากรณ์ ที่สามารถพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์ผลการประเมิน GPP ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย 1)

Model	b	SE _b	β	t	p-value
เพศ (X1)	.227	.066.	.238	4.305	<.001**
ปัจจัยด้านการมีเภสัชกรผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ประจำ ณ สถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตลอดเวลาที่เปิดทำการ (X6)	.182	.059	.125	3.529	.003
ปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับกฎหมาย ประกาศและข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลงของหน่วยงานภาครัฐ (X7)	.153	.050	.162	3.051	.006
ปัจจัยด้านการใช้งบประมาณที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาร้านขายยาให้ เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP (X8)	.179	.064	.123	2.599	.022

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าถดถอยเชิงเส้นพหุคูณแบบปกติของตัวแปรพยากรณ์ ที่สามารถพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์ผลการประเมิน GPP ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย 1) (ต่อ)

Model	b	SE _b	β	t	p-value	
ปัจจัยด้านจรรยาบรรณของวิชาชีพหรือจิตสำนึกของเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำร้านขายยา (X10)	.123	.050	.140	2.208	.034	
ปัจจัยด้านการบริการให้คำปรึกษาแนะนำและสื่อสารกับผู้ป่วยโรคหรือลูกค้าที่มาใช้บริการเป็นอย่างดีและมีความพึงพอใจ (X9)	.033	.016	.092	2.033	.048	
R = .575		R ² = .509		SE _{est} = .204	a = 2.761	F = 26.572

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลกระทบต่อผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย 1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ (X1) ปัจจัยด้านการมีเภสัชกรผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ประจำ ณ สถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตลอดเวลาที่เปิดทำการ (X6) ปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับกฎหมาย ประกาศและข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลงของหน่วยงานภาครัฐ (X7) และที่ระดับนัยสำคัญ .05 จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านการใช้งบประมาณที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาร้านขายยาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP (X8) ปัจจัยด้านจรรยาบรรณของวิชาชีพหรือจิตสำนึกของเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำร้านขายยา (X10) และปัจจัยด้านการบริการให้คำปรึกษาแนะนำและสื่อสารกับผู้ป่วยโรคหรือลูกค้าที่มาใช้บริการเป็นอย่างดีและมีความพึงพอใจ (X9) โดยผลวิเคราะห์ค่าน้ำหนักความสำคัญหรือค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ (b, β) ทั้ง 6 ตัว และค่าคงที่ (a) ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (β) สรุปค่าน้ำหนักความสำคัญในการพยากรณ์ ของตัวแปรพยากรณ์ต่อตัวแปรตามผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน

(GPP) (y) สูงสุด คือ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ (X1) ของผู้ประกอบการ รองลงมา คือ ปัจจัยด้านการมีเภสัชกรผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ประจำ ณ สถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตลอดเวลาที่เปิดทำการ (X6) ปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับกฎหมาย ประกาศและข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลงของหน่วยงานภาครัฐ (X7) ปัจจัยด้านการใช้งบประมาณที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาร้านขายยาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP (X8) ปัจจัยด้านจรรยาบรรณของวิชาชีพหรือจิตสำนึกของเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำร้านขายยา (X10) และปัจจัยด้านการบริการให้คำปรึกษาแนะนำและสื่อสารกับผู้ป่วยโรคหรือลูกค้าที่มาใช้บริการเป็นอย่างดีและมีความพึงพอใจ (X9) โดยตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 6 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) โดยรวม เท่ากับ .575 มีค่าอำนาจการพยากรณ์หรือค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์กำลังสอง (R²) เท่ากับ .509 (p<.05) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE_{est}) เท่ากับ ± 0.204 และมีค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ (a) เท่ากับ 2.761 และค่า F = 26.572 ซึ่งตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 6 ตัว สามารถร่วมกันพยากรณ์หรือทำนายผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย 1) ได้ร้อยละ 50.90 อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ ($p \leq .05$) จากสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน เขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

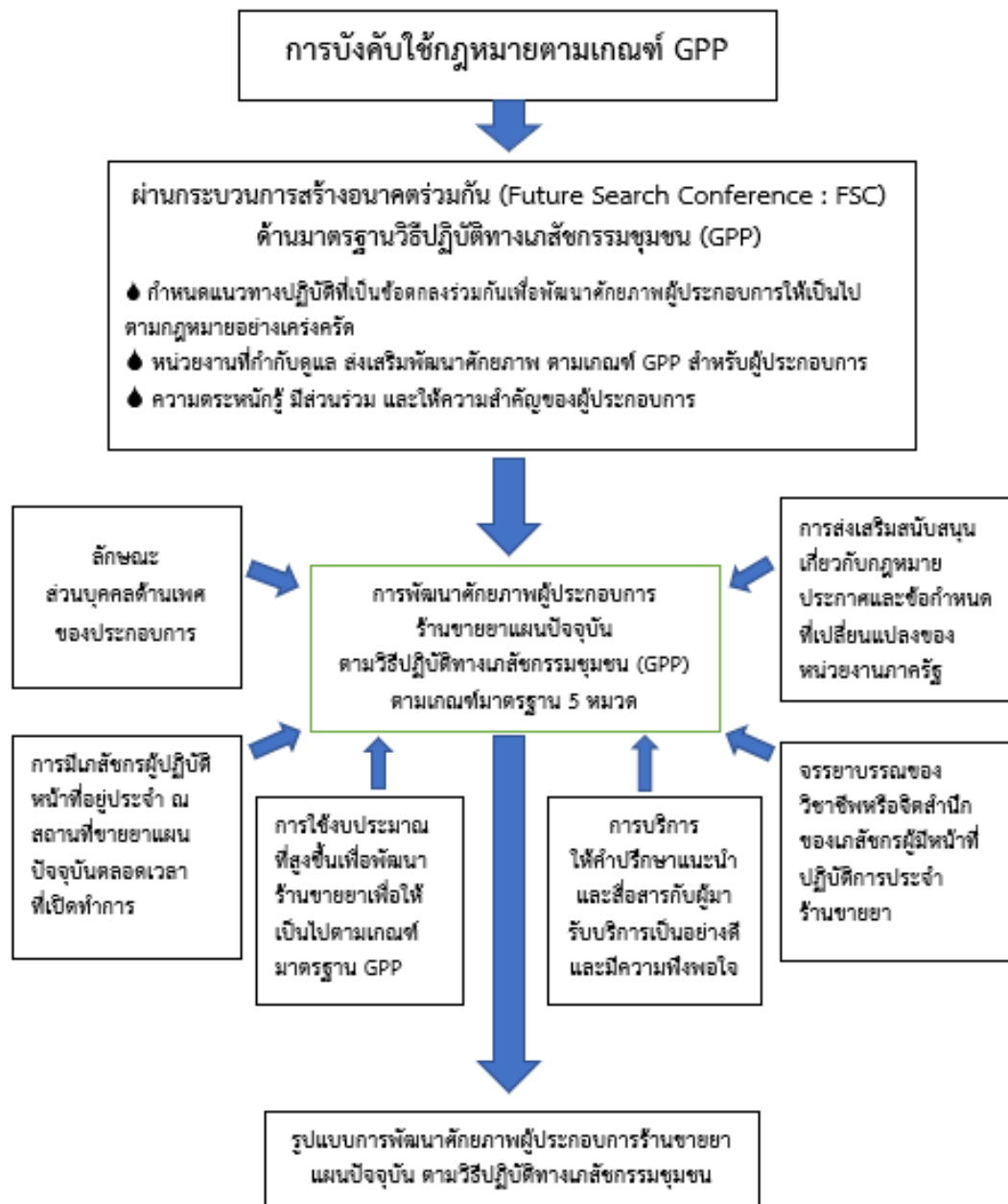
$$y = 2.761 + 0.227 (X1) + 0.182 (X6) + 0.153 (X7) + 0.179 (X8) + 0.123 (X10) + 0.033 (X9)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$z = 0.238 (X1) + 0.125 (X6) + 0.162 (X7) + 0.123 (X8) + 0.140 (10) + 0.092 (X9)$$

4) สร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1)

ตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในจังหวัดมหาสารคาม จากสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย 1) ในจังหวัดมหาสารคาม จากข้อค้นพบการวิจัยครั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน เป็นแนวทางพัฒนาวิธีปฏิบัติที่ดีทางเภสัชกรรมชุมชนของร้านขายยา จึงสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน ตามวิธีปฏิบัติที่ดีทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในจังหวัดมหาสารคาม ปรากฏตามแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงข้อค้นพบรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) ตามวิธีปฏิบัติที่ดีทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในจังหวัดมหาสารคาม

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้กระบวนการสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference : FSC) ในการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน ตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า กลุ่มเป้าหมายผู้ประกอบการ มีความพึงพอใจและมีความต้องการให้หน่วยงานที่กำกับดูแล ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 96.34 โดยให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมกับการสร้างอนาคตร่วมกัน ร้อยละ 100 โดยได้ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในอดีตเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและคาดหวังสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต และมีแนวทางปฏิบัติที่เป็นข้อตกลงร่วมกันเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการฯ เพื่อยื่นขอต่ออายุใบอนุญาตในสิ้นปี 2565 โดยหลังกระบวนการประเมินตามวิธีปฏิบัติที่ดีทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ในจังหวัดมหาสารคาม ในภาพรวม พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับดี มีค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 1.73 (SD = 0.34) ค่าคะแนนผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP ที่ผ่านเกณฑ์ ในระดับดี ร้อยละ 82.80 คะแนนผ่านเกณฑ์ประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP ระดับพอใช้ ร้อยละ 13.20 และคะแนนผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP ที่ต้องปรับปรุงเพียงร้อยละ 4.00 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอุสาห์จันทร์วิจิตร⁽¹²⁾ ที่ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาโดยใช้รูปแบบการดำเนินงานยกระดับมาตรฐาน GPP ในร้านขายยาแผนปัจจุบัน ของจังหวัดสิงห์บุรี และปิยนุช พันธุ์รังษ⁽¹³⁾ ที่ศึกษาการพัฒนาร้านขายยาแผนปัจจุบันจังหวัดนครราชสีมา สู่มาตรฐานหลักวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน โดยดำเนินการบนพื้นฐานวงจรคุณภาพ (PDCA) เน้นการมีส่วนร่วม

ของผู้เกี่ยวข้องหลังจากผู้ได้รับอนุญาตมีการประเมินตนเองร่วมกับเจ้าหน้าที่ตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งหลังการพัฒนาโดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพ ร้านขายยาแผนปัจจุบันผ่านเกณฑ์การประเมินทั้งหมด มีคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินมาตรฐานภาพรวมเพิ่มขึ้น และการศึกษาของ ภาณุโชติ ทองยัง และคมทวน คมวุฒิการ⁽¹⁴⁾ ซึ่งพบว่า การพัฒนาร้านขายยา แผนปัจจุบันให้ได้มาตรฐาน GPP โดยสร้างการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดการพัฒนาผ่านเกณฑ์มาตรฐานจาก 2 แห่ง เป็น 22 แห่ง ภายใน 6 เดือน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน ในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ปัจจัยด้านการมีเภสัชกรผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ประจำ ณ สถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตลอดเวลาที่เปิดทำการ สอดคล้องกับสมชาย สุจา⁽¹⁵⁾ ที่ศึกษาผลกระทบการสร้างรายได้เปรียบเทียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการร้านขายยาเดี่ยว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับกฎหมาย ประกาศและข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลงของหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับ สุวัฒน์ แซ่อึ้ง⁽¹⁶⁾ ซึ่งทำการสำรวจผลการประเมินตนเองปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนภายหลังการประกาศบังคับใช้ในมุมมองของผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบันในจังหวัดนครราชสีมา ปัจจัยด้านการใช้งบประมาณที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาร้านขายยาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานสอดคล้องกับรชตมูขุรัตน์มณีศรี⁽¹⁷⁾ ซึ่งศึกษาแผนธุรกิจ ร้านขายยาแผนปัจจุบัน อัญชลิกา ฟาร์มมาซี และชนากานต์ มาลา, และคณะ⁽¹⁸⁾ ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจดำเนินธุรกิจร้านยาของผู้ประกอบการร้านยาเดี่ยว ปัจจัยด้านจรรยาบรรณของวิชาชีพ หรือจิตสำนึกของเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำร้านขายยา สอดคล้องกับภัณฑิรา ปริณญักษ์⁽¹⁶⁾ ซึ่งศึกษาสมรรถนะทางวิชาชีพเภสัชกรรมชุมชน: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ และ

พิมลวรรณ อ่อนประเสริฐ⁽¹⁹⁾ ศึกษาแนวทางการพัฒนาร้านยาเข้าสู่มาตรฐานร้านยาคุณภาพจังหวัดยะลา และปัจจัยด้านการบริการให้คำปรึกษาแนะนำและสื่อสารกับผู้บริโภคหรือลูกค้าที่มาใช้บริการเป็นอย่างดีและมีความพึงพอใจ สอดคล้องกับพงษ์ณวัฒน์ สมบัติภูธร⁽²⁰⁾ ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามเกณฑ์การประเมินและรับรองคุณภาพร้านยาของร้านยาที่ผ่านการตรวจ GPP ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งพบว่าการบริหารทางเภสัชกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพในร้านยา นั้นคือการให้บริการ ที่ใช้ความรู้ทักษะ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในวิชาชีพเภสัชกรรมแก่ประชาชนผู้รับบริการที่ร้านยา มุ่งให้ประชาชนปรับทัศนคติและเป้าหมายการมาร้านยาที่เพื่อแค่การมาซื้อยา เป็นการไปปรึกษาขอคำแนะนำด้านสุขภาพที่ร้านยา ซึ่งเป็นเสมือนด่านแรกของการบริการด้านสุขภาพในชุมชนที่สำคัญคือการกำกับให้เภสัชกรมีการพัฒนางานบริการในร้านยา โดยมุ่งให้ผู้รับบริการได้รับการส่งมอบ (ทั้งผลิตภัณฑ์และการบริการ) ที่ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่บริการมีคุณภาพ มีการเก็บรักษาที่ดี ผู้ป่วยได้รับความปลอดภัยจากการใช้ยา มีการติดตามการใช้ยาอย่างเหมาะสม เภสัชกรผู้ให้บริการให้ความรู้ คำปรึกษาแนะนำเฉพาะราย และความเข้าใจในการใช้ยาที่ถูกต้องที่สอดคล้องตามหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการบริการด้านเภสัชกรรม (Good Pharmacy Practice : GPP) จากผลการศึกษา รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน ตามวิถีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม จึงเน้นหลักการมีส่วนร่วมรับรู้ผลการบังคับใช้กฎหมายด้านยา ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตที่คาดหวังให้เกิดขึ้น โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน ในจังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 6 ปัจจัย ได้แก่ เพศของผู้ประกอบการมีเภสัชกรผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ประจำ ณ สถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตลอดเวลาที่เปิดทำการ การส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับกฎหมาย ประกาศ และข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลงของหน่วยงาน

ภาครัฐ การใช้งบประมาณที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาร้านขายยาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP ของผู้ประกอบการ จรรยาบรรณของวิชาชีพหรือจิตสำนึกของเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำร้านขายยา รวมถึงการบริการให้คำปรึกษาแนะนำและสื่อสารกับผู้บริโภคหรือลูกค้าที่มาใช้บริการเป็นอย่างดีและมีความพึงพอใจ สามารถร่วมกันพยากรณ์หรือทำนายผลการประเมินตามวิถีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย 1) ได้ ร้อยละ 50.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq .05$)

สรุปผล

การศึกษานี้แสดงถึงกระบวนการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) ตามวิถีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) โดยกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference : FSC) แบบมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ของผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ในจังหวัดมหาสารคาม โดยได้ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์วิถีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในอดีตเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและคาดหวังสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต และมีแนวทางปฏิบัติที่เป็นข้อตกลงร่วมกันเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการฯ ให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อยื่นขอต่ออายุใบอนุญาต ในสิ้นปี 2565 ซึ่งคะแนนผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP ก่อนการประเมินตนเองของร้านขายยาแผนปัจจุบัน ร้อยละ 82.80 ผ่านเกณฑ์ ในระดับดี ร้อยละ 13.20 คะแนน ผ่านเกณฑ์ประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP ระดับพอใช้ และมีคะแนนผลการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน GPP ที่ต้องปรับปรุงเพียง ร้อยละ 4.00 จึงสร้างรูปแบบการพัฒนา ศักยภาพผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบันตามวิถีปฏิบัติที่ดีทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในจังหวัดมหาสารคาม

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม ดร.นพ.สมชายโชติ ปิยวัชรเวลา และเภสัชกรเชี่ยวชาญ (ด้านสาธารณสุข) ที่กรุณาให้คำปรึกษาการวิจัย คณะเจ้าหน้าที่กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม เภสัชกรโรงพยาบาลชุมชนทุกแห่งในจังหวัดมหาสารคาม ทุกท่าน ที่สนับสนุนการตรวจประเมินเก็บรวบรวมข้อมูลร้านขายยา ในการวิจัยครั้งนี้ และผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบันในจังหวัดมหาสารคาม ที่กรุณาช่วยตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลการประเมินตามวิธีปฏิบัติที่ดี ทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ตามแบบประเมิน จรรยาบรรณวิชาชีพครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงสาธารณสุข. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดระยะเวลาผู้รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน และมีหน้าที่ปฏิบัติ การต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวง การขออนุญาตและการออกใบอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน พ.ศ. 2556. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนพิเศษ 215 ง วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2560. 2556: 1.
2. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการผ่านการตรวจประเมินตามวิธีปฏิบัติ ทางเภสัชกรรมชุมชน. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 123 ง ลงวันที่ 27 พฤษภาคม 2559. 2559: 17.
3. สำนักยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.). คู่มือการตรวจประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน สำหรับร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1). พิมพ์ครั้งที่ 1. พฤศจิกายน 2558. 2558.
4. ชนากานต์ มาลา และคณะ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจดำเนินธุรกิจร้านยาของผู้ประกอบการร้านยาเดี่ยว. Humanities, Social Sciences, and arts Volume 12 Number 3 May – June 2019; 2562: 2557.
5. วิวัฒน์ ถาวรวัฒนยงค์. ความคิดเห็นของผู้ประกอบการร้านยาในจังหวัดนครปฐมต่อประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. 2557, W. THAVORNWATTANAYONG et al. Thai Bull Pharm Sci, 2557: 11(2); 27-44.
6. นพมาศ อัครจันทโชติ และคณะ. การจัดกลุ่มธุรกิจร้านยาประเภท ข.ย.1, วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย 2561; 10(2): 289-306.
7. พงษ์ณัฐวัฒน์ สมบัติภูธร. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามเกณฑ์การประเมินและรับรองคุณภาพร้านยาของร้านยาที่ผ่านการตรวจ GPP ในจังหวัดชลบุรี. 2564: สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2565 จาก <https://shorturlasia/6LX1p>
8. ขวัญชัย นุชกลาง, รุ่งเรือง แสนโกษา และลัดดาวัลย์ สุทธิประภา. การประเมินวิธีการปฏิบัติที่ดีทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันของผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบันในจังหวัดมหาสารคาม. กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม. เอกสารอัดสำเนา. 2561.
9. Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. Determining sample sizes for research activities. Educational and Psychological Measurement. 1970: 30; 607-610.

10. จตุพร วิศิษฐ์โชติอังกูร. เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชา 057885 ทฤษฎีและการวิจัยพฤติกรรมสุขภาพ สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2540.
11. รังสรรค์ สิงห์เลิศ. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 2553. 1(2): 33-44.
12. อุสาร์ จันทรวจิตร. รูปแบบการพัฒนายกระดับมาตรฐานวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในร้านขายยาแผนปัจจุบันจังหวัดสิงห์บุรี. โรงพยาบาลสิงห์บุรีเวชสาร 2563; 29 (1) (Suppl1) ม.ค. – มิ.ย. 2563.
13. ปิยนุช พันธุ์รัชนี. การพัฒนาร้านขายยาแผนปัจจุบันจังหวัดนครราชสีมา สู่มาตรฐานหลักวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน. 2565. ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2566 จาก <http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/1866/1/63010783002.pdf>
14. ภาณุโชติ ทองยัง และคมทวน คมวุฒิการ. การพัฒนาสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันในจังหวัดสมุทรสงครามสู่มาตรฐาน GPP อย่างมีส่วนร่วม. วารสารอาหารและยา 2561; 25: 39-48.
15. สมชาย สุจา. กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบเทียบการแข่งขันของผู้ประกอบการร้านขายยาเดี่ยว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. 2558. สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2566 จาก <https://libraryservices.mju.ac.th/mjudc/search.php?txtsearch=typesearch=author>
16. สุวัฒน์ แซ่อึ้ง. การสำรวจผลการประเมินตนเองปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ภายหลังการประกาศบังคับใช้ในมุมมองของผู้ประกอบการร้านขายยาแผนปัจจุบันในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารเภสัชกรรมไทย 2562; 12 (2).
17. รชต มุขรัตน์มณีศรี. แผนธุรกิจ ร้านขายยาแผนปัจจุบัน อัญชลิกา ฟาร์มมาซี. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2565. 2561. แหล่งข้อมูล <https://shorturl.asia/bg290>
18. ภัณฑิรา ปริญารักษ์. สมรรถนะทางวิชาชีพเภสัชกรรมชุมชน: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ. วารสารเภสัชกรรมไทย 2562; 12 (4).
19. พิมลวรรณ อ่อนประเสริฐ. แนวทางการพัฒนาร้านยาเข้าสู่มาตรฐานร้านยาคุณภาพจังหวัดยะลา. 2558. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2566 แหล่งข้อมูล <https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/10716/1/409409.pdf>
20. พงษ์ณวัฒน์ สมบัติภูธร. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามเกณฑ์การประเมินและรับรองคุณภาพร้านยาของร้านยาที่ผ่านการตรวจ GPP ในจังหวัดชลบุรี. 2564: สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2565 จาก <https://shorturl.asia/6LX1p>